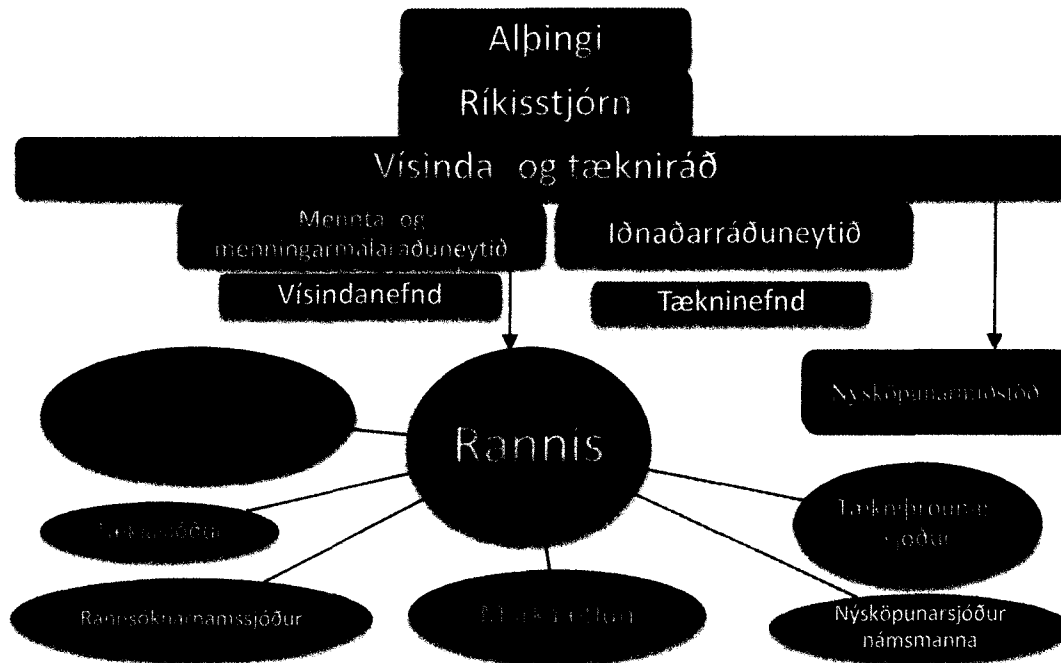

Rannsóknasjóðir sem heyra undir mennta- og menningarmálaráðuneytið

Fundur í menntamálanefnd Alþingis 6. nóvember 2009.

Sjóðir mennta- og menningarmálaráðuneytis

	2008	2009	2010 (áætl.)	2010 (frv.)
Rannsóknasjóður	750	815	945	815
Tækjasjóður*	115	115	115	115
Rannsóknarnámssjóður	90	100	110	100
Markáætlun**	160	315	315	315
Samtals	1.115	1.345	1.485	1.345

*Fjármagnaður af einkaleyfisgjaldi HÍ vegna Hæddrættis Háskólans.

**Ekki hluti af lögum nr. 3 2003 um stuðning við vísindarannsóknir.

Árið 2004 voru framlög í sjóðinn 415 milljónir króna en voru komin í 850 milljónir árið 2009 (þar af 35 milljónir í sértekjum). Af framlögum hvers árs fer að jafniði rúmlega helmingur í að fjármagna framhaldsverkefni, þ.e. verkefni sem voru sett af stað árin á undan. Á tímabilinu hefur sjóðurinn styrkt alls 432 ný verkefni og nema styrkveitingar tæplega 3,3 milljörðum á tímabilinu. Fjöldi nýrra verkefna sem sjóðurinn styrkir á hverju ári fer fækkandi, fór hæst í 101 árið 2005, var 71 árið 2008 en fór niður í 51 árið 2009. Að sama skapi hafa verkefni almennt stækkað og var meðalupphæð nýrra styrkja 2009 rúmlega 6,1 milljón (styrkur á ári). 2008 var meðalupphæðin tæplega 4,3 milljónir. Fleiri þátttakendur eru að baki hverjum styrk en áður.

Á hverju ári sækja mun fleiri um styrki en fá. Að baki 432 styrkjum eru 1.547 umsóknir, sem þýðir að tæplega 28% þeirra sem hafa sótt um styrki 2004 til 2009 hafa fengið styrk. Árið 2009 var hlutfallið rúmlega 21%.

Tækjasjóður

Hlutverk Tækjasjóðs er að veita rannsóknastofnunum styrki til kaupa á dýrum tækjum og búnaði. Stjórn Rannsóknasjóðs er jafnframt stjórn Tækjasjóðs og skal hún fylgja almennum áherslum Vísinda- og tækniráðs við úthlutanir.

Við úthlutun úr Tækjasjóði er öðru fremur tekið mið af eftirfarandi atriðum:

- Að tækin séu mikilvæg fyrir framfarir í rannsóknum á Íslandi og fyrir rannsóknir umsækjenda.
- Að fjárfesting í tækjabúnaði sé til uppbyggingar nýrrar aðstöðu sem skapi nýja möguleika til rannsókna og/eða að tæki tengist verkefnum sem Rannsóknasjóður styrkir.
- Að tækin séu staðsett á rannsókn- og háskólastofnunum.
- Að samstarf verði um nýtingu tækja milli stofnana eða milli stofnana og fyrirtækja með fyrirsjáanlegum hætti.
- Að áætlanir um kostnað og fjármögnun á kaupunum séu raunhæfar.

Umsóknir eru metnar af sérskipuðu fagráði en formenn fagráða Rannsóknasjóðs eru einnig til ráðgjafar við mat og úthlutun.

Ekkert hámark er á styrkjum en krafist er mótframlags frá umsækjendum, almennt helmings mótframlags.

Styrkárið 2009 var sótt um tæplega hálfan milljarð króna í styrki.

Rannsóknarnámssjóður

Hlutverk Rannsóknarnámssjóðs er að veita styrki til rannsóknartengds framhaldsnáms við háskóla eða á ábyrgð hans í samvinnu við rannsóknastofnanir eða fyrirtæki, hvorttveggja í námi á Íslandi og erlendis.

Veittir eru styrkir til framfærslu nemenda í rannsóknartengdu framhaldsnámi og skal tilhögun þess uppfylla *Viðmið um æðri menntun og prófgráður*, sem menntamálaráðuneytið gefur út, en fer að öðru leyti eftir lögum um háskóla, nr. 63/2006, reglum einstakra deilda og eftir almennum

Minnisblað til vísindanefndar vegna úthlutunar úr Rannsóknasjóði 2009

I. Almenn um úthlutun 2009

Stjórn Rannsóknasjóðs hefur úthlutað styrkjum til nýrra rannsóknaverkefna fyrir styrkárið 2009; um 314 milljónum króna var úthlutað í þrjár styrktegundir: öndvegisstyrki, rannsóknastöðustyrki og verkefnastyrki.

Alls bárust 237 umsóknir í Rannsóknasjóð fyrir styrkárið 2009 og var 51 þeirra styrkt eða 21,5% (fjöldi). Sótt var um ríflega 1,3 milljarða króna en um 314 milljónum króna veitt eða 23,8% (upphæð). Meðalupphæð umsókna var um 5,5 milljónir króna en meðalupphæð styrkja nú er ríflega 6,1 milljón króna. Til samanburðar má geta þess að fyrir styrkárið 2008 bárust 241 umsókn og var 71 þeirra styrkt eða 30% (fjöldi). Þá var sótt um tæpan milljarð en rúmum 303 milljónum veitt eða um 30% (upphæð). Meðalupphæð umsókna var þá um 3,9 milljónir króna en meðalupphæð styrkja um 4,2 milljónir króna.

Í kjölfar aukinna fjárveitinga í Rannsóknasjóð var hámark styrkja hækkað umtalsvert fyrir styrkárið 2009. Hámark öndvegisstyrkja fór til að mynda úr 15 milljónum króna á ári í 25 milljónir króna á ári (um 67% hækkun). Hámark verkefnastyrkja fór í 20 milljónir fyrir þrjú ár en miðaðist áður við 15 milljónir (um 30% hækkun). Krafan um mótframlag var einnig lækkuð úr 50% í 15%, en um leið var hætt að viðurkenna samrekstur sem hluta af heildarkostnaði verkefna.

Hærrí styrkir og lægra mótframlag höfðu eðlilega í för með sér að sótt var um meira til Rannsóknasjóðs fyrir styrkárið 2009 en árið á undan. Heildarkostnaður verkefna fyrir styrkárin 2008 og 2009 var svipaður eða 2,4 milljarðar króna 2008 og 2,5 milljarðar króna árið 2009 (4% hækkun). Hins vegar var sótt um ríflega 980 milljónir króna til sjóðsins fyrir styrkárið 2008 (41% af heildarkostnaði) en ríflega 1,3 milljarða króna fyrir styrkárið 2009 (53% af heildarkostnaði) og er það um 35% hækkun milli ára. Meðalumsóknarupphæð fór einnig úr um 3,9 milljónum króna (2008) í ríflega 5,5 milljónir króna (2009) og er það um 40% hækkun. Færri verkefni voru styrkt árið 2009 en 2008, 51 verkefni nú en 71 í fyrra. Hins vegar hækkar meðalstyrkur milli ára úr 4,2 milljónum króna (2008) í um 6,1 milljón króna (2009) sem er um 45% hækkun milli ára.

II. Um einstaka styrktegundir

II.1 Öndvegisstyrkir 2009

Alls bárust 15 umsóknir um öndvegisstyrki og voru 4 þeirra styrktar eða 26,7% (fjöldi). Sótt var um ríflega 316 milljónir króna en tæplega 89 milljónum króna veitt eða 28,1% (upphæð). Hlutfall öndvegisstyrkja af úthlutun Rannsóknasjóðs fyrir árið 2009 er 7,8% af fjölda en 28,3% af upphæð.

II.2 Rannsóknastöðustyrkir

Alls bárust 29 umsóknir um rannsóknastöðustyrki og voru 5 þeirra styrktar eða 17,2% (fjöldi). Sótt var um ríflega 135 milljónir króna en rúmum 22 milljónum króna veitt eða 16,6% (upphæð). Hlutfall rannsóknastöðustyrkja af úthlutun Rannsóknasjóðs fyrir árið 2009 er 9,8% af fjölda en 7,2% af upphæð.

II.3 Verkefnastyrkir

Alls bárust 194 umsóknir um verkefnastyrki og voru 42 þeirra styrktar eða 21,6% (fjöldi). Sótt var um ríflega 866 milljónir króna en rúmum 202 milljónum króna veitt eða 23,3% (upphæð). Hlutfall verkefnastyrkja af úthlutun Rannsóknasjóðs fyrir árið 2009 er 82,4% af fjölda en 64,5% af upphæð.

III. Sótt og veitt eftir fagráðum

III.1 Fjöldi umsókna og styrkja – verkefna- og rannsóknastöðustyrkir

Verkfræði, tækni- og raunvísindi	45	9	20,0%
Náttúruvísindi og umhverfsvísindi	52	13	25,0%
Heilbrigðisvísindi og lífvísindi	54	11	20,4%
Félagsvísindi og hugvísindi	71	14	19,7%

III.2 Upphæðir umsókna og styrkja – verkefna- og rannsóknastöðustyrkir (í þús. kr.)

Verkfræði, tækni- og raunvísindi	203.262	43.791	21,5%
Náttúruvísindi og umhverfsvísindi	232.332	57.255	24,6%
Heilbrigðisvísindi og lífvísindi	261.596	58.573	22,4%
Félagsvísindi og hugvísindi	304.704	65.005	21,3%

III.3 Fjöldi umsókna og styrkja – öndvegisstyrkir

Verkfræði, tækni- og raunvísindi	5	2	40,0%
Náttúruvísindi og umhverfsvísindi	3	0	0,0%
Heilbrigðisvísindi og lífvísindi	5	1	20,0%
Félagsvísindi og hugvísindi	2	1	50,0%

III.4 Upphæðir umsókna og styrkja – öndvegisstyrkir (í þús. kr.)

Verkfræði, tækni- og raunvísindi	113.555	49.545	43,6%
Náttúruvísindi og umhverfsvísindi	64.032	0	0,0%
Heilbrigðisvísindi og lífvísindi	104.753	24.793	23,7%
Félagsvísindi og hugvísindi	34.273	14.535	42,4%

IV. Styrkveiting á viðurkennda kostnaðarlíði (allir styrkir)

Samtals	242.369	36.509	23.325	11.296	313.500
Hlutfall	77,3%	11,6%	7,4%	3,6%	100%

Almennt hefur gilt sú regla að um 80% af öllum styrkveitingum Rannsóknasjóðs fari beint í laun í verkefnum og að 80% af launum fari til nemenda.

V. Umfang sjóðsins

V.1 Nýjar umsóknir

Á bak við nýjar umsóknir 2009 voru 736 umsækjendur (51 verkefnisstjóri ásamt 685 meðumsækjendum). Það þýðir að á hverri umsókn voru ríflega þrjár umsækjendur að meðaltali (verkefnisstjóri ásamt tveimur meðumsækjendum en nemendur eru ekki taldir með).

V.2 Nýir styrkir

Á bak við nýjar styrki 2009 eru 174 umsækjendur (51 verkefnisstjóri ásamt 123 meðumsækjendum). Það þýðir að á hverri umsókn eru um þrjár og hálfur umsækjandi að meðaltali (verkefnisstjóri ásamt tveimur og hálfum meðumsækjanda en nemendur eru ekki taldir með).

V.3 Heildar fjöldi styrktra verkefna (ný og eldri verkefni)

Auk nýrra verkefna á styrkárinu 2009 fjármagnar Rannsóknasjóður enn fremur 117 rannsóknaverkefni frá fyrri árum. Heildarfjöldi verkefna sem sjóðurinn fjármagnar styrkárið 2009 er því 168.

VI. Samstarf í nýjum verkefnum

Hlutfallslega langflestir verkefnisstjórar í nýjum verkefnum 2009 koma frá háskólastofnunum eða 78%. Þetta hlutfall lækkar hins vegar umtalsvert þegar aðsetur meðumsækjenda er skoðað. Þá kemur ríflega helmingur frá háskólastofnunum en hlutfall þeirra sem koma frá sjálfseignarstofnunum og fyrirtækjum hækkar umtalsvert (sjá töflur að neðan og súlurit bls. 5).

VI.1 Aðsetur verkefnisstjóra (allir nýir styrkir)

Háskólastofnun	40	78%
Rannsóknastofnun	3	6%
Sjálfseignarstofnun	1	2%
Landspítali	4	8%
Fyrirtæki	2	4%
Einstaklingur	1	2%

VI.2 Aðsetur meðumsækjenda (allir nýir styrkir)

Háskólastofnun	71	58%
Rannsóknastofnun	9	7%
Sjálfseignarstofnun	15	12%
Landspítali	15	12%
Fyrirtæki	13	11%
Einstaklingur	0	0%

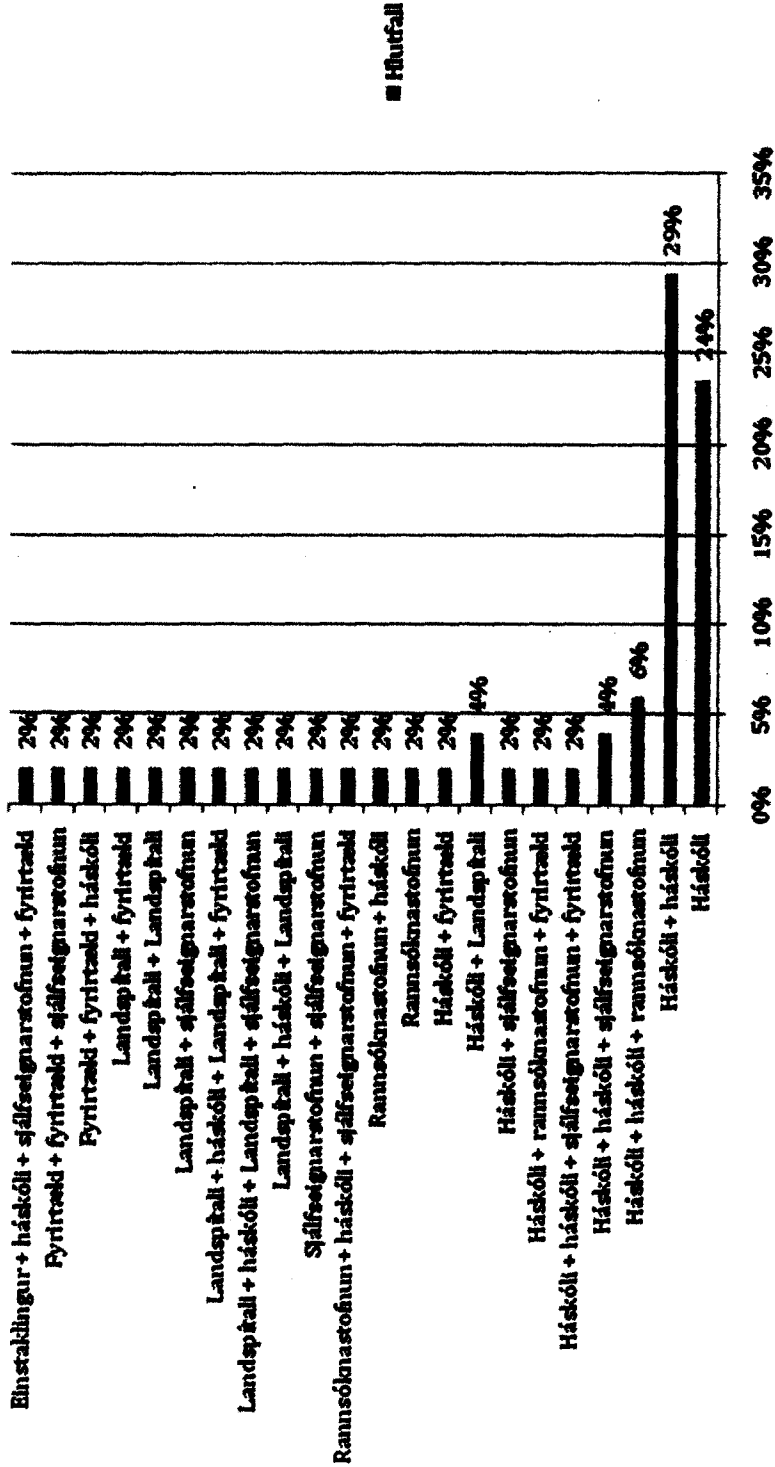
VI.3 Aðsetur verkefnisstjóra og meðumsækjenda (allir nýir styrkir)

Háskólastofnun	109	63%
Rannsóknastofnun	12	7%
Sjálfsseignarstofnun	16	9%
Landspítali	21	12%
Fyrirtæki	15	9%
Einstaklingur	1	1%

VII. Kyn verkefnisstjóra (allir styrkir)

Karlar	157	66,2%	35	68,6%
Konur	80	33,8%	16	31,4%

**Samstarfi nýjum verkefnum 2009
(aðsetur verkefnisstjóra fremst)**

Einar Steingrímsson	Háskólinn í Reykjavík	Fléttufræði umraðana og orða	24.600
Eiríkur Rögnvaldsson	Háskóli Íslands	Hagkvæm máltækni utan ensku - íslenska tilraunin	14.535
Hannes Jónsson	Háskóli Íslands	Reiknisetur fyrir hönnun efna og íhluta	24.945
Vilmundur Guðnason	Hjartavernd	Breytingar í stærð og samsetningu skella í hálsæðavegg og tengsl orsakabátta - Langsniðsrannsókn	24.793
			Samtals: 88.873

Björn Waske	Háskóli Íslands	Bætt umhverfiseftirlit með fjarkönnun	4.440
Davíð Ólafsson	ReykjavíkurAkademían	Handritasamfélag - þekkingarsamfélag. Handritamenning í Kaldrananeshreppi á Ströndum 1850-1900	4.440
Eyja Margrét Brynjarsdóttir	Háskóli Íslands	Huglægir eiginleikar	4.579
Hilmar Viðarsson	Háskóli Íslands	Vefaukandi virkni amínósýkra - sameindalíffræðilegir ferlar	4.590
Valdimar Sigurðsson	Háskólinn í Reykjavík	Valhegðun neytenda á matvælum: Tilraunir í verslunum	4.440
			Samtals: 22.489

Ágúst Kvaran	Háskóli Íslands	Ljóssundrun á sameindaskala; orku-eiginleikar og ferli	5.098
Benedikt Halldórsson	Háskóli Íslands	Jarðskjálftinn í Ólfusi 29. maí 2008	5.690
Einar Örn Sveinbjörnsson	Háskóli Íslands	Oxun kísilkarbíðs með hjálp alkalijóna	4.480
Fjóla Jónsdóttir	Háskóli Íslands	Styrking á rafsegulvökvum með nanóðgnum	4.310
Gissur Örlygsson	Nýsköpunarmiðstöð Íslands	Lífvirkir málmígræðlingar með gropinni byggingu	5.245

Magnús Már Halldórsson	Háskólinn í Reykjavík	Reiknirit fyrir þráðlaus net	3.110
Sigþór Pétursson	Háskólinn á Akureyri	Diarylmethyl ether-varnarhópar fyrir einsykrur og skyld fjölskylduhyfnasambönd	2.058
Snorri Þór Sigurðsson	Háskóli Íslands	Notkun stífra spunamerkja við rannsóknir á kjarnsýrum með EPR-spektróskopíu	9.360

Samtals: 39.351

Andri Stefánsson	Háskóli Íslands	Rokgjörn efni í jarðhitagufu og eldfjallagasi	4.239
Guðmundur Óli Hreggviðsson	Matis	Pan-Thermus - aðskilnaður tegunda	6.973
Ingibjörg Harðardóttir	Háskóli Íslands	Ónæmisfræðileg áhrif lífrænna mengunarefna sem finnast í hafi	3.914
Magnús Tumi Guðmundsson	Háskóli Íslands	Varmaflutningur frá kviku og heitu bergi í snertingu við vatn eða ís	3.000
Morten S. Riishuus	Háskóli Íslands	Ar-Ar aldursgreiningar á tertier-jarðlögum Íslands	2.360
Oddur Vilhelmsson	Háskólinn á Akureyri	Ljósóháðar sambýlisbakterfur strandfléttna	3.235
Ólafur K. Nielsen	Náttúrufræðistofnun Íslands	Íslenska rjúpan (<i>Lagopus muta</i>): Heilbrigði og stofnbreytingar	8.188
Páll Einarsson	Háskóli Íslands	Sprungusveimar Norðurgosbeltisins	4.259
Skúli Skúlason	Hólaskóli - Háskólinn á Hólum	Mikilvægi vistfræðilegra þátta fyrir þróun líffræðilegs fjölbreytileika: Mikilvægi breytileika í tíma og rúmi í náttúruvali fyrir þróun hornsfla í og við Mývatn.	6.550
Starrí Heiðmarsson	Náttúrufræðistofnun Íslands	Íslenskar fjörusvertur, þróunarsaga og flokkunarfræði	1.097
Valgerður Edda Benediktsdóttir	Háskóli Íslands	Áhrif n-3 fjölskyldu fitusýra úr fóðri á staðsetningu próteina í himnuflekum og boðflutninga adrenergra viðtaka í hjartavöðvafrumum úr rottum	2.525
Þóra Árnadóttir	Háskóli Íslands	Jarðskjálftahrinur í Suðurlandsbrotabeltinu	6.583
Þóra Ellen Þórhallsdóttir	Háskóli Íslands	Framvinda gróðurs og vistkerfa við hörfandi jökla	4.332

Samtals: 57.255

Einar Stefánsson	Háskóli Íslands	Súrefnisbúskapur sjónhímnu í sykursýki	4.470
Eiríkur Steingrímsson	Háskóli Íslands	Boðleiðir til Mitf og val markgena	6.400
Gunnar Guðmundsson	Landspítali	Æðasjúkdómar í langvinnri lungnateppu	6.452
Helga Jónsdóttir	Háskóli Íslands	Efning heilbrigðis og sjálfsumönnunar hjá fólki með langvinna lungnateppu og fjölskyldum þeirra	3.910
Hörður G. Kristinsson	Matís	Lífvirk efni úr sjávarfangi: frá uppruna til hvarfstöðva	4.440
Inga Reynisdóttir	Landspítali	Áhrifagen á framvindu brjóstakrabbameins á litningi 8p12-p11	6.493
Ingileif Jónsdóttir	Landspítali	Langtíma T- og B-frumu ónæmisminni gegn kúabólu	6.508
Magnús K. Magnússon	Landspítali	Stofnfrumur og lungnakrabbamein: Eðlileg formgerð í samanburði við krabbameinsformgerð í þrívíðum ræktunum	6.310
Þorsteinn Loftsson	Háskóli Íslands	Fléttur kalixarena, sýklódextrína og dextrína sem lyfjaferjur	3.300
Þórarinn Guðjónsson	Háskóli Íslands	Bandvefslík umbreyting stofnfruma í brjóstskirtli	5.700
Samtals:			53.983

Birna Arnbjörnsdóttir	Háskóli Íslands	Enska sem "lingua franca" á Íslandi? Staða enskunnar og breytt málumhverfi	6.435
Brynhildur Davíðsdóttir	Háskóli Íslands	Hagrænt mat á þjónustu vistkerfa: Heiðmörk	7.420
Friðrik H. Jónsson	Háskóli Íslands	Lífsgildi Íslendinga 2009	6.020
Gerður G. Óskarsdóttir	Háskóli Íslands	Starfshættir í grunnskólum	5.944
Guðbjörg Vilhjálmsdóttir	Háskóli Íslands	Sálmæling á aðlögunarhæfni á starfsferli	1.095

Guðmundur Hálfðanarson	Háskóli Íslands	Mótun hins nútímalega einstaklings á Íslandi - menning, vald og kyngervi 1870- 1950	6.360
Jón Gunnar Bernburg	Háskóli Íslands	Alþjóðleg gögn um félagslegan ójöfnuð og umhverfismál	3.500
Jón Ólafsson	Háskólinn á Bifröst	Gúlagslóðin: Saga Veru Hertzsch og sérbúðir fyrir "fjölskyldumeðlimi fæðurlandssvíkara"	2.102
Sigrún Aðalbjarnardóttir	Háskóli Íslands	Borgaravitund ungs fólks í lýðræðisþjóðfélagi	3.862
Unnur Dís Skaptadóttir	Háskóli Íslands	Filippseyingar á Íslandi. Þátttaka og samþættingarferli	2.860
Þórhallur Eypórsson	Háskóli Íslands	Samspil bragkerfis, hljóðkerfis og setningagerðar	5.948

Samtals: 51.546

Útflutun úr Rannsóknasjóði samtals: 313.497
